

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

КАФЕДРА ЗЕМЛЕРОБСТВА І АГРОХІМІЇ ІМ. В.І. САЗАНОВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО

освітньо-наукова програма Агрономія

спеціальність 201 – Агрономія

галузь знань 20 – Аграрні науки та продовольство

освітній ступінь – Доктор філософії

Розробник:

Гангур Володимир

професор кафедри землеробства і
агрохімії ім. В.І. Сазанова,
доктор сільськогосподарських
наук, старший науковий
співробітник

Гарант ОНП:

Гарант: **Поспелов Сергій**

доктор сільськогосподарських
наук, професор, завідувач
кафедри землеробства і агрохімії
ім. В.І. Сазанова,

Полтава
2020 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Органічне землеробство
Назва структурного підрозділу	Кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Гангур В.В., доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник <i>Контакти:</i> ауд. 51 (навчальний корпус № 1) e-mail: volodymyr.hanhur@pdaa.edu.ua <i>Сторінка викладача:</i> https://www.pdaa.edu.ua/people/gangurvolodymyr-vasylovych
Рівень вищої освіти	Третій рівень (освітньо-науковий) – доктор філософії
Спеціальність	201 – Агрономія
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з стратегії стійкого розвитку в глобальному середовищі, агроекології.

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування біологічно-орієнтованих концептуальних знань щодо оптимізації, відтворення природних екосистем шляхом впровадження органічного господарювання, адаптованого до регіональних ґрунтовокліматичних умов.

Основні завдання навчальної дисципліни: отримати знання та набути навички і вміння щодо розроблення та впровадження екологічно безпечних заходів відтворення родючості ґрунту; ґрунтозахисних способів і систем обробітку ґрунту; відомостей про біологічні особливості бур'янів та ефективні заходи регулювання рівня їх шкодочинності в агрофітоценозах; науково обґрунтовані сівозміни та принципи їх побудови в органічному землеробстві; захист ґрунтів від ерозії; формування комплексу технологічних прийомів спрямованих на максимально-можливе розкриття та реалізацію ресурсного потенціалу продуктивності посівів.

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні наукові задачі та проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень для вивчення агрономічних наук (відповідно до спеціалізації) у різних просторово-часових масштабах із використанням комплексу міждисциплінарних даних, в умовах глобальної інформатизації

Компетентності		Програмні результати
загальні	фахові	
<p>ЗК 3. Здатність приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії науки.</p> <p>ЗК 5. Здатність розробляти та управляти науковими проектами, ініціювати організації досліджень в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності з урахуванням фінансування науково-дослідницьких робіт.</p> <p>ЗК 6. Здатність до участі в науковій кооперації (міжгалузевій, міжнародній тощо).</p> <p>ЗК 9. Здатність здійснювати науково-дослідну та науково-виробничу діяльність зберігаючи природне та культурне надбання.</p>	<p>ФК 3. Вміння володіти інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світових і вітчизняних агротехнологій вирощування сільськогосподарських культур.</p> <p>ФК 8. Вміння розробляти систему експериментальних досліджень для практичного підтвердження теоретичних допущень та реалізувати її у агротехнологічному процесі.</p> <p>ФК 9. Здатність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях</p> <p>ФК 11. Знання і дотримання норм наукової етики і академічної доброчесності.</p>	<p>ПРН 2. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знання праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу.</p> <p>ПРН 6. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження у науково-дослідницькій та інноваційній діяльності.</p> <p>ПРН 13. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.</p>

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Концептуальні засади розвитку органічного сільського господарства.

Тема 2. Сучасні альтернативні системи землеробства.

Тема 3. Суть, цілі та завдання органічного землеробства.

Тема 4. Екологічні фактори життя рослин і закони землеробства.

Тема 5. Наукові підходи управління родючістю ґрунтів в органічному землеробстві. **Тема 6.** Бур'яни як компонент агрофітоценозу та екологізація системи комплексних заходів їх контролювання.

Тема 7. Науково обґрунтована сівозміна – ключовий чинник органічного землеробства.

Тема 8. Проміжні, бінарні посіви та їх роль в органічному землеробстві.

Тема 9. Наукове обґрунтування ґрунтозахисних заходів та систем механічного обробітку ґрунту.

Тема 10. Протиерозійна організація території та протиерозійні заходи у ґрунтозахисному землеробстві.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 210 год

Кількість кредитів 7,0

Форма семестрового контролю **екзамен.**

1. Академічна доброчесність: Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

2. Система оцінювання

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 2. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знання праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу.	МН-1- лекція, розповідь– пояснення; МН-2 демонстрування; МН-3 – лабораторні роботи.	<i>опитування; виконання лабораторних робіт; самостійна робота</i>
ПРН 6. Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження у науково-дослідницькій та інноваційній діяльності.	МНІ -4 – дистанційне навчання.	
ПРН 13. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.	МНСР 1 – самостійна робота без контролю викладача.	

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
1	2	3	4
ПРН 2. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знання праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загально-цивілізаційного процесу.	39	39	24

1	2	3	4
ПРН 6. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження у науково-дослідницькій та інноваційній діяльності.	31	31	18
ПРН 13. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.	30	30	18
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання					
	Виконання лабораторних робіт та їх захист		Виконання завдань самостійної роботи (реферати)		Екзамен	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
1	2	3	4	5	6	7

ПРН 2. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знання праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу.	10	16	10	16	4	7
ПРН 6. Ініціювати, та організувати проводити комплексні дослідження у науководослідницькій та інноваційній діяльності.	7	12	7	12	4	7
1	2	3	4	5	6	7
ПРН 13. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.	7	12	7	12	4	6

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи студентів			Разом по темі
	виконання лабораторної роботи та її захист	виконання завдань самостійної роботи	підсумковий контроль (екзамен)	
Тема 1. Концептуальні засади розвитку органічного сільського господарства.	–	4		4
Тема 2. Сучасні альтернативні системи землеробства.	–	4		4
Тема 3. Суть, цілі та завдання органічного землеробства.	–	4		4

Тема 4. Екологічні фактори життя рослин і закони землеробства.	4	4		8
Тема 5. Наукові підходи управління родючістю ґрунтів в органічному землеробстві.	16	4		20
Тема 6. Бур'яни як компонент агрофітоценозу та екологізація системи комплексних заходів їх контролювання.	8	4		12
Тема 7. Науково обґрунтована сівозміна – ключовий чинник органічного землеробства.	–	4		4
Тема 8. Проміжні, бінарні посіви та їх роль в органічному землеробстві.	–	4		4
Тема 9. Наукове обґрунтування ґрунтозахисних заходів та систем механічного обробітку ґрунту.	8	4		12
Тема 10. Протиерозійна організація території та протиерозійні заходи у ґрунтозахисному землеробстві.	4	4		8
Екзамен	–	–	20	20
Всього	40	40	20	100

Рекомендовані джерела інформації Основні

1. Бегей С. В. Екологічні проблеми землеробства: Підручник. Львів: „Новий Світ–2000”, 2007. 429 с.
2. Бегей С. В., Шувар І.А. Екологічне землеробство. Підручник. Львів: „Новий Світ– 2000”, 2020. 429 с.
3. Вовк В. Сертифікація органічного сільського господарства в Україні: сучасний стан, перспективи, стратегія на майбутнє [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.lol.org.ua/ukr/vegetables/showart.php?id=15634.>
4. Гармашов В.В., Фомічова О.В. До питання органічного сільськогосподарського виробництва в Україні. Вісник аграрної науки. 2010. № 7. С. 11-16.
5. Гудзь В. П., Примака І. Д., Будьонний Ю. В., Танчик С. П. Землеробство: Підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. / За ред. В. П. Гудзя. К.: Центр учбової літератури, 2010. 464 с.
6. Екологічні проблеми землеробства: Підручник /За ред. В. П. Гудзя. Житомир: Видво „Житомирський національний агроекологічний університет”, 2010. 708 с.
7. Екологічні проблеми землеробства / За ред. І. Д. Примака. К.: Центр учбової літератури, 2010. 456 с.
8. Загальне землеробство: Підручник / За ред. В.О. Єщенка. – Вища освіта, 2004. – 336 с.

9. Органічне землеробство: з досвіду ПП «Агроекологія» Шишацького району Полтавської області / за ред С.С. Антонця, В.М. Писаренка. Полтава, 2010. 198 с.

Допоміжні

1. Андрушенко В. Світовий досвід переходу від традиційного до органічного агровиробництва та можливості його застосування в Україні. АгроСвіт. 2015. № 7. С. 55–62.
2. Бур'яни в землеробстві України: прикладна гербологія / За ред. І. Д. Примака та Ю. П. Манька. Біла Церква, 2005. 664 с
3. Кривов В. М. Екологічно безпечне землекористування Лісостепу України. Проблема охорони ґрунтів. К.: Урожай, 2008. 302 с.
4. Мікроорганізми і альтернативне землеробство / В.П. Патика, І.А. Тихонович, І.Д. Філіп'єв та ін. К., Урожай, 1993. 176 с.
5. Наукові основи землеробства / За ред. І. Д. Примака. Біла Церква, 2005. 408 с.
6. Писаренко В.М. Система органічного землеробства агроєколога С.С. Антонця. ПДАА, 2016. 131 с.
7. Поспелов С., Самородов В. Сидерація: восстанавлюємо ґрунт, удосконалюємо майбутній урожай. Зерно. 2011. № 1. С. 16–22.
8. Танчик С. П. No-till і не тільки. Сучасні системи землеробства. К.: Юнівест Медіа, 2009. 160 с.
9. Федоров М.М., Ходаківська О.В., Корчинська С.Г. Розвиток органічного виробництва. К.: ННЦ ІАЕ, 2011. 148 с.
10. Шувар І. А., Роїк М. В., Іванишин В. В., Сендерецький В. М., Центило Л. В. Сидерація у технологіях сучасного землеробства: монографія / за ред. І. А. Шувар. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 180 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України – dir@dnsgb.kiev.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – nlu@csl.freenet.kiev.ua